

Marijan F. Kranjc

»Medicinskog atentata« na Tita nije bilo!

Odjeci na knjigu *Zavere i atentati na Tita*

(Objavljeno u Nedeljskom dnevniku u Ljubljani, 18. 8. 2004)

Tako je nedavno toga u beograjskoj Politici potvrdio **Luka Božović**, general-major u penziji, inače načelnik službe bezbednosti JNA v Gardi odnosno u Maršalatu od 1944–1961, a zatim ordonans maršala Tita od 1961–1966 (posle udaljavanja generala Žeželja). Moglo bi se reći, pored Jovanke Broz, još jedinog živog i najvažnijeg svedoka oko tzv. »medicinskog« i drugih atentata i zavera protiv maršala Tita.

Novinar Slobodan Kljakić je 25. in 26. Jula 2004 u Politici objavio izjavu generala Božovića, koja je praktično odgovor Miladinu Adamoviću, piscu knjige *Brozovi strahovi*, po pričanju generala Milana Žeželja. Adamović je, naime, pre toga u Politici ponovio svoju varijantu atentata, a ujedno me je besrazložno optužio za plagijat njegove knjige, iako sam istu naveo među izvorima i u spisku literature!

Čitaoci Nedeljskog dnevnika, koji su pročitali moju knjigu *Zavere i atentati na Tita* (takodje i čitaoci Večernjih novosti!), verovatno se sećati poglavlja o »medicinskom« atentatu, kojega bi morali izvršiti sovjetski lečnici februara 1947 po Stalinovom ličnom nalogu. Naveo sam do tada poznate varijante: prvo iz spomenute knjige Adamovića i po pričanju generala Žeželja, drugu iz sinopsisa knjiga *Atentati na Tita* Vjenceslava Cenčića i treću iz knjige *Enigma Broz* pukovnika in Titovog lekara dr. Aleksandra Matunovića.

I sada se pojavila četvrta varijanta. Njezin avtor, general Božović, tadašnji načelnik službe bezbednosti Garde, je bio stvarno nosioc planiranja i izvodjenja svih bezbednosti zadataka oko Titovog obezbedjenja. Bio je i »glavni« šef u Maršalatu, i bes njega ni maršal Tito nije mogao ništa uraditi na svoju ruku. Zato ga valja čuti. Tako kaže:

Radi priprema na operaciju slepog creva kot Tita, februara 1947 je major Luka Božović uredio, da su u rezidenciji na Brdu kot Kranja adaptirali in medicinsko opremili jednu od soba, a za operaciju su bili zaduženi prof. dr. Božidar Lavrič i dr. Borislav Boro Božović, tadašnji Titov lični lekar. Lekarsku ekipu, koja bi ga trebala operisati, Tito je izabrao lično sam. Tako se je odlučio za »slovenačku« ekipu: prof. dr. Božidar Lavrič, dr. Bogdan Brecelj, dr. Ivana Tavčar i Livija Merlak, glavna medicinska sestra na Lavričevoj klinici u Ljubljani.

Pre same operacije na Brdu se iznenada pojavila sovjetska lekarska ekipa, koju je poslao lično Stalin, pa iaka naša strana nije tražila nikakvu pomoć. Sovjetsku ekipu su sačinjavali: hirurg dr. Bakuljev, internist dr. Smotrov in medicinska sestra – instrumentarka. U odnosu na tadašnju situaciju i odnose izmedju SSSR in SFRJ, Tito je ipak odlučio, da će ga operisati sovjetski hirurg. Tako je operaciju obavio dr. Bakuljev, a asistirao mu je dr. Lavrič. Operacije je izvedena sa lokalnom anestezijom, pa je tako i sam Tito mogao pratiti tok lekarskog zahvata.

Posle završene operacije su se o Titu brinuli lični lekar dr. Božović in Titova kućna pomoćnica Jovanka Budisavljević, inače partizanska bolničarka. Pored toga su pored Tita bili ordonans Milan Žeželj, lični sekretar Gustav Vlahov i upravitelj rezidence Rade Ristanović.

Narednog dana je Tito osetio bolove u trbuhu. Sovjetski lekari su predlagali dodatnu hirušku intervenciju, pa je zato hitno pozvana slovenačka lekarska ekipa. Nakon zajedničke konsultacije je odlučena, da takva intervencija nije potrebna. Titovo zdravstveno stanje je nakon desetak dana posve stabilizovano. Tito je zatim otputovao u Zagreb a sa njima i oboje sovjetskih lekara.

Na Tuškancu je ležao bolestan Mitar Bakić, tadašnji sekretar savezne vlade. Pregledao ga je dr. Smotrov. Kada ga je posetio narednog dana, dr. Smotrovu je na stepenicama pozlilo i izdahnuo. Bila je to veoma neprijatna situacija. Sovjetska ambasada u Beogradu je odobrila, da se obdukcija dr. Smotrova izvrši u Zagrebu. Pored dr. Bakuljeva in dr. Bore Božovića, u komisiji je bio i major Luka Božović. Komisija je ustanovila, da je dr. Smotrov iznenada umro zbog infarkta.

General Božović je u razgovoru sa novinarom Kljakićem naveo, da organi vojne i državne bezbednosti, i pored zaoštrenih međusobnih odnosa, nisu mogli ustanoviti, da je sovjetska lekarska ekipa trebala izvršiti »medicinski« atentat na Tita. Zašto je general Žeželj novinaru Adamoviću navodio pogrešne podatke o tom atentatu, general Božović nije hteo komentarisati. Po mom mišljenju odgovor leži u našim i sovjetskim tajnim arhivima.

Naime, general Božović je upozorio i na jednu drugu važnu okolnost. Kada je Tito juna 1956 posetio Moskvu, setio se je dr. Bakuljeva, koji je tada bio predsednik Akademije medicinskih nauka. U ambasadi su organizovali kratak sastanka, na kome je Tito dr. Bakuljevi uručio skroman lični dar.

General Božović je na kraju dodao, da bi se ovih događaja sigurno prisetila i Jovanka Broz, koja je tada bila sa Titom u Moskvi kao njegova supruga.

Tako je general Božović demantovao varijantu Adamovića odnosno generala Žeželja o »medicinskom« atentatu. Verovatno se sa generalom Božovićem neće posve složiti ni Cenčić, da o Matunoviću i ne govorim.

Osobno verujem generalu Božoviću, koji je pročitao moju knjigu bes posebnih primedbi, što znači, da je potrebno ipak sačekati na arhivska dokumenta. Njegovo i Jovankino svedočenje bi verovatno doprinelo otvaranju naših in stranih arhiva.

Na osnovu iznetog ostajem pri navodu o troje direktnih atentata na Tita, naravno pored brojnih pokušaja in neostvarenih planova.

Kranjc F. Marijan, general-major u penziji, Ljubljana

Ps.

V planiranom 2. izdanju za inostranstvo knjige *Zavere i atentati na Tita*, ja sam zbog lažnog svedočenja generala Žeželja i pisanja Adamovića, izbrisao sve njegove navode kao neverodostojne. U konačnoj verziji je tako na Tita izvršeno **3** neposredna atentata, **24** pokušaja i **25** planiranih ali neostvarenih, ukupno **52** (ranije 57) atentata i **18 zavera**.